

II अंतरी पेटू ज्ञानज्योता।

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगांव.
सिप्लस [जून, १९९१ पासून]
Marathi Content cum Methodology

मराठी आभ्यासक अध्यापन पध्दती.

उद्दिष्टे.

- [१] मातृभाषेचे महत्त्व समजून घेण्यास प्रशिक्षणाध्यायना मदत करणे.
- [२] मराठी मातृभाषेची जडणघडण व तिचा विकास समजून घेण्यास प्रशिक्षणाध्यायना साहाय्य करणे.
- [३] मराठी मातृभाषा म्हणून शिकविण्याची उद्दिष्टे समजून घेण्यास प्रशिक्षणाध्यायना मदत करणे.
- [४] मराठी मातृभाषेचे साध्याधिक शिक्षणातील स्थान, अभ्यासक्रम आणि प्रचलित मर पाठ्यपुस्तके यांची माहिती मिळवून त्यांचा सुदृग अभ्यास करण्यास प्रशिक्षणा-ध्यायना प्रवृत्त करणे.
- [५] साध्याधिक शाळांत मराठी मातृभाषेचे अध्यापन करण्यास आवश्यक कौशल्यांचा विकास प्रशिक्षणाध्यायनात करणे.
- [६] मराठी मातृभाषेबद्दल आणि अध्यापनाबद्दल प्रशिक्षणाध्यायना अभिवृत्ती निर्माण करणे.
- [७] मराठीची विविध मद्य आणि मद्य वाङ्मयप्रकारांचा आणि लेखक - कवींचा स्थूल परिचय करून घेण्यास प्रशिक्षणाध्यायना उत्तेजन देणे.
- [८] मराठी अध्यापन परिणामकारक व यशस्वीपणे करण्यास प्रशिक्षणाध्यायना सार्थ करणे.

विभाग पहिला.

मातृभाषेचे महत्त्व आणि मराठी भाषेचे स्वस्व.

- [अ] मातृभाषेचे सर्वांगीण महत्त्व
मातृभाषा मराठीचे साध्याधिक शिक्षणातील स्थान.
- [आ] मराठी भाषेचे स्वस्व - १] मराठीची जन्मकथा २] मराठीचे कालिक भेद
३] मराठीचे प्रांतिक भेद ४] प्रसंगभाषा आणि लोलीभाषा.
- [इ] मातृभाषा म्हणून मराठीच्या अध्यापनाची उद्दिष्टे.
१] व्यापक उद्दिष्टे २] साध्याधिक कौशल्यांचा विकास
३] वर्ग अध्यापनाची उद्दिष्टे आणि स्पष्टीकरणे.
- [ई] १] साध्याधिक शाळांतील मराठी मातृभाषेचा अभ्यासक्रम. २] पाठ्यपुस्तकांमधील लेखांचा परिचय आणि प्रचलित मराठी मातृभाषेच्या पाठ्यपुस्तकांचा तशीक्षणात्मक अभ्यास.

विभाग दुसरा.

भाष्याभूत आशय आणि अध्यापन पध्दती.

- [अ] मद्य
- [१] इयत्ता ८ वी ते १० वी च्या मराठी मातृभाषेच्या पाठ्यपुस्तकात आलेल्या मद्य वाङ्मयप्रकारांची व लेखांची स्थूल ओळख.
- [२] मद्य अध्यापनाचे हेतू
विविध वाङ्मयप्रकारांच्या अध्यापनाची दिशा-
वैचारिक मद्य आणि कलित यशातील फरक आणि त्यांच्या अध्यापनाची दिशा.

[आ] पद्य

- [१] इयत्ता ८ वी ते १० वी च्या मराठी भाषाभाषेच्या पाठ्यपुस्तकात आलेल्या काव्यप्रकारांची आणि कवींची स्थूळ ओळख.
 [२] कवितेच्या अध्यापनाचे हेतू.
 अद्युनीन (संताचे) पंडिताचे आणि शाहिराचे मराठी कविता आणि आधुनिक कवितेचे अध्यापन.
 कवितेच्या पाठांतराचे महत्त्व.

[क] व्याकरण -

- [१] १] वर्णविचार - २] शब्दविचार ३] वाक्यविचार ४] शब्द सिध्दी
 ५] भय व पद्य धारणा फरक -
 इयत्ता १० वी पर्यंतच्या अभ्यासक्रमातील अक्षरगणपुत्रे, भाषापुत्रे, छंद आणि अंगार, वाक्यविचार आणि म्दणी. ६] शब्दावती, रस आणि काव्यगुणांचा परिचय.
 [२] व्याकरणाच्या अध्यापनाचे हेतू.
 व्याकरणाचे तात्त्विक व तात्त्विक स्वत्व.
 व्याकरणाच्या अध्यापनाच्या पध्ती : अद्युनीन व उद्युनीन.

[ख] लेखन

- १] शुद्धलेखन विषयक नियम - अनुक्रम व शुद्धलेखन.
 २] इयत्ता १० वी पर्यंतच्या अभ्यासक्रमातील विविध लेखन प्रकार उदा. निबंध-लेखन, कल्पनाविस्तार, पत्रलेखन, आत्मचरित्र - अर्थप्रमाण, तारासंकेतन
 [३] विविध प्रकारच्या लेखनाच्या अध्यापनाची ठळक वैशिष्ट्ये
 [४] लेखनातील चूक, सुधारणा आणि समासनी.
 [ड] शैक्षणिक साहित्य

मराठीच्या अध्यापनासाठी आधुनिक साधने आणि तंत्रे

विभागे तिसरा.

नियोजन व मूल्यमापन

- १] नियोजन - वार्षिक नियोजन, घटक नियोजन, पाठाचे नियोजन.
 २] चाचणी - प्रश्नाचे प्रकार, त्यांची वैशिष्ट्ये व व्याख्या.
 ३] मूल्यमापनाची इतर साधने.
 ४] नैदानिक कसोट्या आणि उपचारात्मक अध्यापन

विभाग चवथा

प्रात्यक्षिक कार्ये

- १] घटक नियोजन व घटक चाचणी तयार करणे.
 २] संविधान तक्ता तयार करून विविध प्रकारचे प्रश्न असलेली १०० गुणांची प्राविण्य कसोटी तयार करणे.

संदर्भ पुस्तके.

- मराठीचे अध्यापन - अण्णेरकर, पाटण्णकर.
भाषाशास्त्रेचे अध्यापन - चंद्रकुमार डांगे.
मराठीचे अध्यापन - म. बा. कुंडले.
मराठीचे अध्यापन व सूत्र्यापन - लीला पाटील.
मराठी भाषा: उद्गम आणि विकास - कृ. पा. कुलकर्णी.
प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास - अ. ना. देशपांडे.
अर्वाचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास - अ. ना. देशपांडे.
प्रतिभा साधना - ना. सी. फडके.
सुगम मराठी व्याकरण लेखन - गो. रा. वाल्मिकी.
साहित्य साधना - मा. बा. देशपांडे.
साहित्यविचार - भावचंद्र खाडकेकर, गोविंदकर.

XXXXXXXXXX

डी. /